

راهکارهایی برای عزیز و محبوب بودن

از جام خشم و غضب جرعه جرعه بنوش - خشم خود را فرو بر - زیرا من نوشیدنی و جرعه‌ای را شیرین تر از آن، در عاقبت ندیدم و لذت بخش تر از آن از نظر مآل و پایان نیافتم» .

انسان در زندگی به دنبال آن است که بتواند خود را به خوبی در اجتماع نشان داده و دل‌ها را مجذوب خویش سازد . این امر یکی از موضوعاتی است که در دین مبین اسلام مورد توجه واقع شده است و راهکارهایی را برای رسیدن به این هدف برای مردمان بیان داشته است . در این مجال به بررسی بیانات امام علی (علیه السلام) در نهج البلاغه پرداخته می‌شود تا با استفاده از رهنمودهای آن حضرت بتوان راه‌های رسیدن به این مهم را به دست آورد . در ادامه به برخی از مهم‌ترین روش‌ها اشاره می‌گردد:

کنترل زبان

«و لا تقل ما لا تحب انیقال لک»؛ «و نگو آنچه دوست نداری که برای تو گفته شود».

انسان باید به خود مراجعه کند که آیا دوست می‌دارد که مردم عیوب او را بگویند و یا او را با القاب زشت و زننده بخوانند؟ قطعاً دوست نمی‌دارد در نتیجه باید او هم درباره دیگران چنین باشد عیوب مردم را نگوید و نباید کسی را با لقب بد و توهین آمیز صدا بزند و بخواند و یا نام ببرد .

یکی از موثرترین عوامل ایجاد بهترین روابط دوستانه در میان جامعه را امیر مومنان در این جملات آورده و با به کار گرفتن این دستورات عالی‌ه‌های سعادت و خوشبختی بر سر جامعه سایه خواهد افکند .

روزی کم و آبرومندانه

«و ان الیسیر من الله سبحانه اعظم و اکرم من الكثير من خلقه و ان کان کل منه»؛ «و به حق که روزی اندکی که از طرف خداوند سبحان به آدمی برسد بزرگتر و گرامیتر از بهره فراوانی است که از ناحیه دیگران به او برسد هر چند که همه از طرف خدا است».

حفظ اسرار، در درون بستگی به محکم کردن بند و دهانه آن یعنی زبان دارد که اگر انسان سخت آن را نبندد و محکم نگه ندارد اسرار درون، بیرون خواهد ریخت و تولید اشکالات و گرفتاری های بی شمار خواهد نمود. انسانی که زمامدار زبان خویش نیست هرگز نمی داند جایگاهی مناسب نزد اطرافیان داشته باشد و دیگران از او دوری خواهند نمود

مردم عادی در فکر فزونی ثروت و درآمدند، اما امیرمومنان، به آبرومند بودن درآمدها و جلال بودن روزی می اندیشد و از این رو مقدار مختصر و اندکی را با کرامت نفس و بزرگواری انسان به دست بیاید از درآمدهای بسیار فراوانی که با بست و بند و خواهش و تمنا همراه باشد به مراتب بهتر و بالاتر می داند هر چند که بالاخره تمام آن ها مربوط به خدای تعالی است اما فرق دارد که از مسیر صحیح خداپسندانه به دست آمده و یا با توسل و تشبث به این و آن و تحمل منت دیگران کسب شده باشد. داشتن چنین رویه ای در زندگی سبب می گردد که فرد عزت خویش را در اجتماع حفظ کرده و نزد دیگران محترم و ارزشمند باشد .

حفظ زبان

«و تلافیک ما فرط من صمتک ایسر من ادراکک ما فات من منطقک و حفظ ما فی الوعاء بشد الوکاء»؛ «تلافی و تدارک تقصیری که از خموشی پیدا شده آسانتر از به دست آوردن آنچه که از ناحیه گفتارت از دست رفته، می باشد و نگهداری آنچه که در ظرف است به استوار داشتن و استحکام بند آن است».

این قسمت، در رابطه با زبان و اجتناب و پرهیز از بسیار سخن گفتن می باشد. سخن نگفته را غالباً همه وقت می توان گفت ولیکن سخن گفته را پس گرفتن ممکن نیست. ممکن است از رهگذر سکوت، نگرانی هایی به وقوع بپیوندد و سکوت، پی آمدهای سوء و ناراحت کننده ای داشته باشد و لیکن نوعاً قابل جبران است، بر خلاف پی آمد سخن های نابجا و گفتارهای ناهنجار که زمینه بر گرداندن ندارد و خسارات آن قابل تدارک و جبران نیست.

حفظ اسرار، در درون بستگی به محکم کردن بند و دهانه آن یعنی زبان دارد که اگر انسان سخت آن را نبندد و محکم نگه ندارد اسرار درون، بیرون خواهد ریخت و تولید اشکالات و گرفتاری های بی شمار خواهد نمود. انسانی که زمامدار زبان خویش نیست هرگز نمی داند جایگاهی مناسب نزد اطرافیان داشته باشد و دیگران از او دوری خواهند نمود .

فرو بردن خشم

«و تجرع الغیظ فانی ار جرعہ اعلیٰ منها عاقبه و لا الذمغبه» از جام خشم و غضب جرعه جرعه بنوش - خشم خود را فرو بر - زیرا من نوشیدنی و جرعه‌ای را شیرین‌تر از آن، در عاقبت ندیدم و لذت بخش‌تر از آن از نظر مآل و پایان نیافتم» .

فرو بردن خشم و غضب در آغاز کار بسیار مشکل، ولی عاقبت و سرانجام آن بسیار شیرین خواهد بود .

«و لن لمن غالظک فانه یوشک ان یلین لک» نر می کن نسبت به کسی که با تو درشتی کند که چه بسا به زودی برای تو نرم گردد» .

در قرآن کریم نیز می‌خوانیم: «ادفع بالتی هی احسن فاذا الذی بینک و بینه عداوه کانه ولی حمیم» بدی افراد را به شیوه هر چه بهتر دفع کن که در آن هنگام آن کسی که میان تو و او دشمنی است گویا دوستی بس مهربان می‌باشد» . (سوره ی فصلت آیه ی ۳۴)

کسی که در مقابل بدی‌های مردم بتواند خویشتن را کنترل نماید و صبر پیشه سازد جایگاهی بس والا نزد حضرت حق و بندگان او خواهد داشت . البته باید توجه نمود که این رفتار نباید سبب سوءاستفاده دیگران گردد و وی را فردی مظلوم قلمداد نمایند. بلکه باید بتواند به آرامی و با کلامی منطقی کلام منطقی خویش را ثابت نماید.

مردم عادی در فکر فزونی ثروت و درآمدند، اما امیرمومنان، به آبرومند بودن درآمدها و جلال بودن روزی‌ها می‌اندیشد و از این رو مقدار مختصر و اندکی را با کرامت نفس و بزرگواری انسان به دست بیاید از درآمدهای بسیار فراوانی که با بست و بند و خواهش و تمنا همراه باشد به مراتب بهتر و بالاتر می‌دانند هر چند که بالاخره تمام آن‌ها مربوط به خدای تعالی است اما فرق دارد که از مسیر صحیح خداپسندانه به دست آمده و یا با توسل و تشبث به این و آن و تحمل منت دیگران کسب شده باشد

حفظ شخصیت

«فاقیموا علی شانکم و الزموا طریقتکم» بر شخصیت و ارزش خود استوار باشید و راه خود را بروید» .

انسانی که خود برای نفسش ارزش قائل است طوری رفتار می‌نماید که دیگران نیز برای او احترام و حرمت قائل خواهند شد.

مردم جامعه دوستان و همسایگان، همانند ما می‌باشند، و چون ما محبت و خشم دارند. برخی از چیزها را دوست و بسیاری از سخن‌ها را دوست ندارند. شخصیت اجتماعی انسان وقتی درست شکل می‌گیرد که متناسب با خواسته‌ها و کشش‌های درونی مردم رفتار کنیم و در پرهیز اجتماعی نیز دارای معیار سنجش صحیحی باشیم که فرمود: «من ضمن بعرضه فلیدع المرء» : «کسی که بر آبرو و شخصیت خود نگران است باید از مجادله بپرهیزد» .

برای تنظیم روابط اجتماعی، باید به حقوق دیگران احترام گذاشت، و با دوستان و همسایگان هماهنگ شد، و آنگونه که دوست دارد مردم نسبت به او مهربان و اهل گذشت و نیکوکار باشند او نیز نسبت به دیگران نیکوکار باشد .

انجام کارهای خیر

«الخير منه مامول و الشر منه مامون»؛ «به او امید خیر می‌رود و از او بیم شر نمی‌رود».

چنین انسانی ملجأ و مرجع حاجات درماندگان و نیازمندان خواهد بود . مردمان نیکی او را در دل خویش دارند و خود را از گزندش مصون می‌دانند. زیرا بدی را کسی از او تجربه نکرده است که در هراس از تکرار آن باشد.

انسانی که انگیزه‌ای برای اذیت و آزار و گناه ندارد و رضای خالق را در قضای حاجت مخلوق یافته است تمام همش مصروف جلب رضایت، در مسیر قرب الی الله است.

بخش نهج البلاغه تبیان

منابع :

به سوی مدینه فاضله، علی کریمی جهرمی

جوانی و اخلاق در نهج البلاغه، محمد دشتی

متقین گل‌های سرسبد آفرینش، سید مهدی شجاعی